

CLOENDA

Àngels MACH i BUCH

Abans de cloure aquesta 34a Diada Andorrana, voldria manifestar el meu agraïment, propi i en nom de la SAC, als ponents que s'han desplaçat a Prada en aquest context de pandèmia encara no finalitzada, i als autors que han enviat els seus vídeos i articles, un resum dels quals s'ha pogut llegir durant l'esdeveniment.

Vull agrair als patrocinadors que ajuden en la logística de la diada: el Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior, FEDA Cultura així com la Mairie de Prada, que ha cedit aquesta sala del Pessebre per a la seva realització presencial, amb el control necessari del passí de vacunació covid19 o l'analítica PRC als assistents. No ha estat possible la participació habitual d'un estudiant del Centre Carlemany de Praga (Txèquia) ni tampoc d'Andorra, a causa de les limitacions per viatjar, però esperem que la normalitat pugui retornar en l'edició de l'any vinent.

El tema de la Diada Andorrana a l'UCE es tria en l'assemblea general de socis procurant alternar temes tècnics i temes socials. Per tal de ressaltar la importància i posar en el seu valor els boscos andorrans en el context actual de desenvolupament del país, es va decidir que seria bo recordar-los per tenir presents els avantatges que ens proporcionen, des de diferents angles i també els perills a què estan exposats. Malgrat que no tenen fronteres, els boscos andorrans són una petita aportació al benestar global i a la lluita contra l'emergència climàtica.

La presència d'arbres té un efecte directe equilibrador sobre el sistema nerviós de les persones, en fer que es produeixi menys cortisol, que és l'hormona de l'estrès, disminueixi la pressió arterial, es redueixi el biomarcador citocina, que indica la inflamació del cos i també rebaixa l'agitació del pensament. Els fractals de les formes de la natura quan entren en contacte amb la retina, que també té estructura fractal, provoquen relaxació. Hi ha una relació emocional entre les persones i els arbres. Però els arbres també es relacionen entre ells a través de les arrels i l'intercanvi de senyals elèctrics i químics. Segons el neurobiòleg vegetal

Stefano Mancuso, entre plantes del mateix clan intercanvien informació sobre el terreny, els nutrients, els patògens i la temperatura; amb altres de la mateixa espècie també però amb menys informació; i amb les altres espècies s'alerten de perills. En un bosc les plantes viuen juntes, prenen decisions juntes i s'ajuden les unes a les altres perquè és la manera més eficient de garantir la supervivència. I també hi ha comunicació entre els arbres i la fauna. L'emergència climàtica fa que els arbres pateixin estrès hídric per la falta d'aigua i l'acció de l'home afecta la vida i la regeneració natural del bosc. Reflexionar sobre l'estat actual dels boscos és cada cop més urgent davant dels reptes que s'acosten.

El tema té els precedents següents. Les publicacions: *El medi i la vida a Andorra* de Salvador Llobet el 1947; *El patrimoni natural. Els sistemes naturals andorrans i llur utilització*, dirigit per Ramon Folch el 1979 i editat amb el suport del Departament d'Agricultura del MI Consell General de les Valls d'Andorra. L'Institut d'Estudis Andorrans (IEA), amb les seves seus de Perpinyà i Barcelona, va promoure recerques els anys 80 i 90 del segle xx, en què van participar Joan Becat i Martí Boada, presents en aquesta 34a Diada i els ho agraïm. De fet una part de la tesi doctoral (*Les Pyrénées méditerranéennes, mutations d'une économie montagnarde : le cas de l'Andorre*), localitzable a internet amb el títol: *Andorra, mutacions d'una economia de muntanya*, que Joan Becat va defensar a la Universitat Paul Valéry III de Montpeller el 1993 tracta dels boscos andorrans. En el llibre *Annals 1990*, del centre de Barcelona de l'IEA, Francesc Zamora ressenya una cronologia de treballs publicats sobre botànica andorrana entre 1826 i 1986, quatre dels quals són treballs de Joan Becat del centre de Perpinyà de l'IEA. També cal ressenyar el número 2 dels Monogràfics de Geografia: *La vegetació d'Andorra*, editat pel Ministeri d'Educació, Joventut i Esports el 1996; el *Mapa Forestal del Principat d'Andorra*, editat pel Ministeri de Medi Ambient i Turisme, el 1997, dirigit per Pere Roquet i Jordi Dalmau; i la seva versió digital del 2003, dirigida per Miquel Campos i Anna Moles, editada pel Ministeri d'Agricultura i Medi Ambient. Els 6ns debats de recerca: *La recerca sobre el paisatge a Andorra*, organitzats per la SAC i el Departament d'Ensenyament Superior i Recerca el 2012, van reflectir en deu articles la situació del medi andorrà en aquell moment.

A partir del 2000, les seccions de Biodiversitat i Centre d'Estudis de la Neu i la Muntanya de l'IEA van publicar les revistes *Hàbitats* 13 núm. (2000-2006), *Horitzó* 11 núm. (2002-2007), i *Revista del CENMA* 9 núm. (2008-2018), dins les quals trobem articles relatius als boscos. També entre les 13 monografies editades pel CENMA hi ha: *Arbres, arbustos i enfiladisses d'Andorra*, dels autors Josep Antoni Conesa, Clara Pladevall i Marta Domènech, el 2016. I les 4 edicions digitals del *Mapa de Cobertes del Sòl d'Andorra* dels anys 1948-1972-1995-2012. L'Institut d'Estudis Andorrans s'ha transformat en Andorra Recerca + Innovació i ha contribuït a la Diada amb dues ponències.

La jornada s'ha desenvolupat amb una part de ponències en vídeo i una altra part presencial, que ha permès debat i intercanvi amb el públic assistent, especialment a final del matí i a final de tarda. S'ha tractat la temàtica de la vegetació arbòria com a protectora de riscos naturals, el seu paper en els fenòmens meteorològics, com a corredors de fauna, per l'aprofitament de la seva biomassa, els valors no extractius, la gestió dels boscos que a Andorra són competència i propietat comunal a través dels diferents Comuns i el paper del Govern en

aquest àmbit. També dels perills a què els boscos estan sotmesos: incendis, crisi ambiental i emergència climàtica, adaptació al canvi climàtic. I els usos del bosc i els seus productes per a l'alimentació, la influència del bosc en la literatura i en l'art, la seva repercussió en la salut humana, i com la societat civil ha de valorar, cuidar i promoure la conservació dels boscos. Així com els suggeriments per a una bona conservació del medi en els seus processos naturals.

L'enregistrament audiovisual de la jornada per a la seva consulta al canal de la SAC a Youtube permetrà conèixer-ne posteriorment el contingut complet als interessats.

La publicació de tots els articles en un llibre imprès i digital que es presentarà l'any 2022 fa que la seva divulgació arribi encara més lluny. Aquesta és una de les publicacions de la SAC amb caràcter científic que segueix unes normes per assegurar-ne el seu valor per al DOI. La voluntat de la SAC és fer-la créixer en qualitat. Són un canal de divulgació científica i enriqueix el currículum personal dels ensenyants, investigadors, professionals i altres.

Aquesta 53a edició de l'UCE d'enguany és encara en format híbrid, semipresencial i telemàtic, retransmès des del Centre d'Estudis Transfronterers Pau Casals de Prada, diverses sales del cinema Lido i la seu del Casal del Conflent.

Voldria esmentar també altres actes amb participació andorrana duts a terme a l'UCE enguany. El dia 18 es va participar en l'acte d'homenatge a la tomba de Pompeu Fabra, com fa la SAC des del 1999. En els actes i commemoracions de les 5 de la tarda, el mateix dia de la Diada Andorrana, dissabte 21, el biòleg Manel Niell, investigador de l'ARI, va participar també a la taula *Projecte Biogenoma dels Països Catalans: conèixer el genoma de les espècies*, amb Montserrat Corominas, Ferran Palero, Teresa Garnatge, Pere Puigdomènech i Joandomènec Ros, alguns dels quals han col·laborat en actes de la SAC anteriorment. A final de tarda, dins la secció Fòrum Obert, Josep Maria Mallarach, participant de la Diada Andorrana, va presentar el *Manifest de científics dels Països Catalans arran de les crisis múltiples i la pandèmia que vivim*.

En la posobra de la Diada es va projectar la pel·lícula *Les dues nits d'ahir*, guanyadora del Festival Ull Nu d'Andorra el maig del 2021, que va ser presentada per Hèctor Mas, director del festival, atès que els directors no es van poder desplaçar a Prada.

Finalment, moltes gràcies als assistents que heu seguit la Diada, als que la seguiran per la xarxa més endavant, i als mitjans de comunicació que fan arribar el seu contingut a la societat andorrana.

Desitjo que ens puguem retrobar en la pròxima Diada Andorrana a l'UCE el 2022, que serà la 35a, per a la qual es buscarà un nou tema per tractar en el marc de les jornades especialitzades de l'UCE, esperant que la situació epidemiològica permeti realitzar-la de forma habitual.

Àngels Mach i Buch,
farmacèutica, Presidenta de la Societat Andorrana de Ciències,
membre de la Fundació UCE per la SAC